

U s t a w a

z dnia

obowiązująca

**dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem
Xięstwem Krakowskiem,**
względem urządzenia gmin i względem ordynacyi
wyborczej dla gmin.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Megó Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Xięstwem Krakowskiem, ustanawiam na mocy ustawy z dnia 5. Marca 1862. do l. 18 Dz. pr. P. załączoną ustawę gminną wraz z przynależnym regulaminem wyborczym dla gmin, i rozporządzam jak następuje:

Artykuł I.

Niniejsza ustawa gminna i przynależny regulamin wyborczy obowiązują oprócz stołecznego miasta Lwowa i miasta Krakowa, wszystkie gminy Megó Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Xięstwem Krakowskiem. dla których osobne statuta wydane nie zostaną.

Artykuł II.

Obydwie ustawy stają się obowiązującemi po upływie 60 dni od dnia obwieszczenia niniejszego prawa.

Artykuł III.

Do czasu zaprowadzenia reprezentacyi powiatowej, Wydział krajowy ma wykonywać prawa zastrzeżone ustawą gminną reprezentacyi powiatowej i wydziałowi powiatowemu.

Artykuł IV.

Memu Ministrowi Stanu polecam przeprowadzenie tego prawa.

Wiedeń, dnia

I.

Ustawa gminna

dla

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Xięstwem
Krakowskiem.

Rozdział I.

O gminie miejscowej w ogólności.

§. 1.

Każda gmina, miejska czy wiejska, obecnie własny zarząd posiadająca, uważaną być ma jako gmina miejscowa.

§. 2.

Połączenie.

Dwie lub więcej gmin miejscowych, do tego samego okręgu politycznego należących, mogą jeżeli polityczna Władza krajowa przeciw temu ze względów publicznych nie zarzuci, połączyć się w jedną gminę miejscową, tak by jako osobne gminy miejscowe istnieć przestały, jednakże tylko za przyzwoleniem reprezentacyi powiatowej i za poprzedniem porozumieniem się co do posiadania i użytkowania swęj własności, równie jak swych zakładów i funduszków.

Połączenie takie gmin nie może nastąpić przeciw ich woli.

§. 3.

Rozdzielenie.

Dwie lub więcej osad, połączonych w jedną gminę miejscową, mogą po wysłuchaniu reprezentacyi powiatowej w drodze ustawy krajowej być rozłączone i ukonstytuowane jako samoistne gminy miejscowe, jeżeli każda z gmin w taki sposób utworzonych, sama przez się posiada środki do dopełnienia zobowiązań wynikających z przekazanego zakresu działania. (§. 28.)

Przed takim rozłączeniem musi jednak nastąpić zupełny rozdział tak wspólnego majątku i dobra, jakoteż wspólnych ciężarów.

§. 4.

Zmiana granic.

Do zmiany granic miejscowej gminy, przyczém gmina jako taka nie przestaje istnieć, potrzeba oprócz oświadczenia politycznej Władzy krajowej, że taka zmiana ze względów

publicznych żadnej nie ulega trudności, także przyzwolenia reprezentacyi powiatowej.

§. 5.

Wyłączenie.]

Każda nieruchomości należeć musi do związku pewnej gminy miejscowej.

Wyjątek stanowią:

1. na mieszkanie albo tylko na czasowy pobyt Cesarza i najwyższego Dworu przeznaczone rezydencye, zamki lub inne budynki z przynależnymi ogrodami i parkami;
2. obszar dworski stosownie do ustawy z (Art. I. ustawy z dnia 5. Marca 1862.).

Rozdział II.

0 członkach gminy.

§. 6.

W gminie rozróżnia się członków gminy i obcych.

Do członków gminy liczą się:

1. Przynależni do gminy, to jest osoby posiadające w gminie prawo przynależności;
2. uczestnicy gmin, to jest osoby niemające w gminie prawa przynależności:

- a) które w granicach obszaru gminnego posiadają majątek nieruchomy;
- b) które od samoistnie wykonywanego rzemiosła lub od jakiegoś dochodu stały podatek w gminie opłacają i w téjże zwykle przemieszkują. Także korporacye, stowarzyszenia górnicze i towarzystwa akcyjne należą do uczestników gmin, jeżeli posiadają w gminie majątek nieruchomy, lub opłacają podatek zarobkowy albo dochodowy.

Wszystkie inne osoby w gminie zowią się obcymi.

§. 7.

Prawo przynależności.

Stosunki przynależności do gminy określone są ustawą z dnia 3. Grudnia 1863., Dz. pr. P. nr. 105.

§. 8.

Prawo obywatelstwa.

Należący do gminy w miastach, którzy prawo obywatelstwa w skutek nadania przez gminę już nabyli, lub takowe w przyszłości w ten sposób nabędą, zowią się obywatelami miejskimi. Za nadawanie prawa obywatelstwa może gmina pobierać opłatę, która jednak przewyższać nie może kwotę 20 złr.

Szczególniej zasłużonym obywatelom Państwa Austriackiego mogą miasta nadawać prawo honorowego obywatelstwa.

§. 9.

Prawa i obowiązki członków gminy.

Członkom gminy służy prawo swobodnego pobytu w gminie. Takowi mają brać udział według orzeczenia niniejszej

ustawy tak w prawach i korzyściach, jakoteż w obowiązkach i ciężarach gminy.

Przynależni do gminy mają także prawo do zaopatrzenia jako ubodzy w miarę swych potrzeb.

Obywatelom miejskim zastrzega się prawo korzystania z fundacyj i zakładów osobno dla nich istniejących.

Obywatelom honorowym, jako takim, służą równe prawa jak uczestnikom gminy, bez udziału w ich obowiązkach.

§. 10.

Pobył w gminie.

Obcym, którzy się z przynależności do pewnej gminy wykażą, lub przynajmniej dowiodą, iż w celu uzyskania poświadczenia swęj przynależności potrzebne kroki poczynili, nie może gmina wzbronić pobytu w swym obrębie, jak długo takowi z swą rodziną nienaganne życie prowadzą i nie stają się ciężarem dobroczynności publicznej. (Art. III. ustawy z. d. 5. Marca 1862.).

Obcym, którzy się jakowem rozporządzeniem gminy w tęj mierze pokrzywdzonymi być czują, przysłuza prawo odwołania się do politycznej władzy powiatowej.

§. 11.

Utrzymanie stosunków prywatnych.

Stosunki prywatne w ogólności, a mianowicie prawa własności i użytkowanie całych klas lub pojedynczych członków gminy, pozostają niezmiennie.

Rozdział III.

0 reprezentacyi gminnej.

§. 12.

Gminę zastępuje w jej sprawach wydział gminny i zwierzchność gminna.

§. 13.

Liczba członków wydziału.

Wydział gminny składa się w gminach, mających mniej jak 100 do wyboru uprawnionych członków, z 9 lub 8 członków, według tego czy otworzone będą trzy lub dwa ciała wyborcze; w gminach zaś liczących

100— 300 do wyboru uprawnionych członków, z 12

301— 600 „ „ „ „ „ 18

601—1000 „ „ „ „ „ 24

nareszcie w gminach liczących więcej jak 1000 do wyboru uprawnionych członków, „ 30.

Do zastępywania przeszkodzonych lub brakujących członków wydziału powinni w każdej gminie wybrani być zastępcy, których liczba wynosić ma połowę liczby członków wydziału.

Jeżeli ta liczba zastępców nie była podzielna przez liczbę ciał wyborczych, natenczas należy powiększyć ją do liczby najbliższej dającej się podzielić ilością ciał wyborczych.

§. 14.

Zwierzchność gminy.

Zwierzchność gminna składa się z przełożonego gminy i z przynajmniej dwóch członków temuż przydanych, którzy w miastach zowią się assessorami, w miasteczkach i wsiach zaś przysiężnymi. Gdzie tego czynność i stosunki wymagają, może wydział liczbę członków przełożonemu przydanych odpowiednio pomnożyć. Jednak liczba ta nie może przewyższać trzeciej części liczby członków wydziału. Członkowie zwierzchności gminnej należą także do wydziału, i są objęci w liczbie członków wydziału.

§. 15.

Wydział i zastępcy.

Członków wydziału i zastępców wybierają członkowie gminy, uprawnieni do wyboru.

Blizsze postanowienia o uprawnieniu do wyboru i o obieralności, tudzież o postępowaniu przy wyborach, zawiera regulamin wyborczy dla gmin.

§. 16.

Głos bez wyboru.

Jeżeli cała przedtém dominikalna posiadłość, lub część posiadłości dominikalnej, stanowiąca w tabuli krajowej osobne ciało, wcieloną zostaje do związku gminy, miasteczka lub wsi, natenczas posiadacz tej posiadłości lub części ma prawo nawet bez wyboru być członkiem wydziału, jeżeli

1. od posiadłości swój do związku gminnego wcielonej opłaca kwotę podatku realnego wyrównywającą przynajmniej czwartą część podatków realnych, tak na niego jak i na innych opodatkowanych w dotyczącej gminie miejscowej przypadających;

2. jest obywatelem Państwa Austriackiego;

3. ukończył 24. rok życia, i znajduje się w zupełnym używaniu praw cywilnych;

4. jeżeli co do niego nie zachodzi żaden z powodów wykluczających, w §§. 3. i 11. regulaminu wyborczego wymienionych.

Wojskowi w czynnej służbie, chcący z tego prawa korzystać, muszą — wszystkie inne osoby zaś, mające prawo należyć do wydziału, mogą — dać się zastąpić przez pełnomocników.

Kilku współwłaścicieli takiej posiadłości ziemskiej lub części posiadłości uważa się tylko za jedną osobę, i ci uможują do wejścia w skład wydziału gminnego jednego z pośród siebie lub kogoś trzeciego.

Pełnomocnik musi jednak być obywatelem Państwa Austriackiego i w używaniu wszystkich praw cywilnych, i nie może przeciw niemu zachodzić żaden z powodów wyłączających i wykluczających w §§. 3., 10. i 11. regulaminu wyborczego wymienionych.

Ten sam pełnomocnik może tylko jedną osobę zastępować, i nie może już co do swój osoby należeć do reprezentacji gminnej.

§. 17.

Posiadacze dóbr, którzy według powyższego paragrafu mają prawo należenia do wydziału gminnego, nie będą wliczeni w liczbę członków wydziału w §. 13. ustanowioną. Gdyby także przez wybór do wydziału powołani zostali, wtedy mają albo wybór ten przyjąć, albo z przysługującego im prawa korzystać.

Dla tego im dwa głosy w wydziale przysługiwać nie mogą.

§. 18.

Wybór zwierzchności gminnej i cesarskie potwierdzenie przełożonego gminy.

Wydział gminny wybiera z swego grona przełożonego gminy i członków temuż przydanych.

Blizsze postanowienia w tej mierze zawiera regulamin wyborczy dla gmin.

Wybór przełożonego gminy potrzebuje cesarskiego zatwierdzenia.

Członkowie przydani przełożonemu następująć mają po sobie według ilości głosów, którymi wybrani zostali.

W razie równości głosów rozstrzyga los o pierwszeństwie.

W tym porządku mają też zastępywać przełożonego gminy w razach, gdy tenże będzie przeszkodzonym.

§. 19.

Obowiązek przyjęcia wyboru.

Każdy obieralny i według przepisów wybrany członek gminy obowiązany jest przyjąć wybór, czy to na członka wydziału lub zastępcę, czy to na członka zwierzchności gminnej.

Prawo nieprzyjęcia wyboru przysłużyć tylko:

1. duchownym wszelkiego wyznania i nauczycielom publicznym;
2. urzędnikom i sługom Dworu, Państwa i kraju, tudzież przy funduszach publicznych ustanowionym, jak długo w czynnej zostają służbie;
3. wojskowym, niezostającym w służbie czynnej;
4. osobom, liczącym przeszło 60 lat;
5. tym, którzy przez cały jeden peryod wyborczy piastowali posadę w zwierzchności gminnej, jednak tylko na następujący peryod;
6. tym, którym ułomności fizyczne nie pozwalają wykonywania obowiązków urzędowych, równie jak tym, których zdrowie ciągle i znacznie jest nadwątłone;
7. tym, którzy z powodu swego zwykłego zatrudnienia corocznie często lub dłuższy czas nie są obecni w gminie;
8. tym, którzy według §. 16. mają prawo bez wyboru należeć do wydziału.

Kto bez takiego uwalniającego powodu wzbrania się przyjąć wybór lub prowadzić dalej urząd raz przyjęty, pod-

pada karze pieniężnej, którą polityczna władza powiatowa na żądanie reprezentacji gminnej aż do 100 złr. wymierzać może.

Kara pieniężna wpływa do kasy gminnej.

§. 20.

Peryod wyborczy.

Członkowie wydziału i zastępcy, tudzież członkowie zwierzchności gminnej wybierają się na lat trzy.

Jednak i po upływie tego czasu pozostają w urzędzie aż do ukonstytuowania nowej reprezentacji gminnej.

Występujący mogą, jeżeli żadna prawna przeszkoda nie zachodzi, być znowu wybrani.

§. 21.

Wybory uzupełniające.

W razie opróżnienia w ciągu tych trzech lat posady przełożonego gminy, lub którego z członków jemu przydanych, wydział ma najdalej w ciągu dni czternastu przedsięwziąć nowy wybór na czas pozostały.

W razie opróżnienia miejsca członka wydziału, przełożony gminy powołać ma do wydziału tego zastępcę, który w ciele wyborczym, gdzie brakujący członek wydziału został wybranym, najwięcej otrzymał głosów.

W razie równości głosów rozstrzyga los.

Gdyby jednak tyle członków wydziału brakowało, iżby liczba takowych w ciele wyborczym, w którym wybranymi zostali, przez powołanie zastępców uzupełnioną być nie mogła, natenczas winno dotyczące ciało wyborcze przedsięwziąć bezzwłocznie na podstawie ostatniej listy wyborczej, nowy wybór uzupełniający na dalszy ciąg peryodu wyborczego.

§. 22.

Postanowienia §. 21., dotyczące się powoływania zastępcy, mają być także zastosowane w razach tylko czasowego przeszkodzenia członka wydziału.

§. 23.

Przyrzeczenie.

Przełożony gminy i członkowie temu przydani złożyć winni przy objęciu urzędu w ręce naczelnika władzy powiatowej lub tegoż delegowanego, w obecności wydziału gminnego, przyrzeczenie, miejsce przysięgi zastępujące, iż zachowają wierność i posłuszcstwo Cesarzowi, przestrzegać będą ustaw i dopełniać sumiennie obowiązków swoich.

§. 24.

Płaca.

Urząd członka wydziału i zastępcy jest bezpłatny.

Czy i jakie wynagrodzenie przełożony gminy i członkowie temuż przydani ze środków gminy pobierać mają, uchwali gmina.

Wszystkim reprezentantom gminy należy się wynagrodzenie z kasy gminnej za wszelkie wydatki poniesione w gotówce, połączone z urzędowaniem.

§. 25.

Utrata urzędu.

Członek zwierzchności gminnej, członek wydziału lub zastępca traci swój urząd, jeżeli zajdzie, lub wiadomą się stanie okoliczność, któraby pierwotnie tegoż obieralności lub tegoż uprawnieniu na członka wydziału bez wyboru stała na przeszkodzie.

Niemniej też nie będzie mógł sprawować urzędu swego członek zwierzchności, członek wydziału, lub zastępca, któryby dla którego z czynów karygodnych, w §§. 3. i 11. regulaminu wyborczego wymienionych, popadł w śledztwo, lub do którego majątkn została by konkurs ogłoszonym, albo postępowanie ugodne było zarządzone, a to jak długo trwa postępowanie karne, krydalne lub ugodne.

Rozdział IV.**0 zakresie działania gminy miejscowej.****Oddział I.****0 objętości zakresu działania.**

§. 26.

Zakres działania gminy jest podwójny:

- a) samoistny i
- b) przekazany. (Art. IV. ustawy z dnia 5. Marca 1862. r.).

§. 27.

Samoistny zakres działania.

Samoistny zakres działania, to jest zakres, w którym gmina z zachowaniem istniejących praw Państwa i ustaw krajowych według własnego postanowienia zarządza i rozporządzać może, obejmuje w ogólności wszystko, cokolwiek interesu gminy bezpośrednio dotyczy i w obrębie téjże jej własnymi siłami załatwioném i przeprowadzoném być może.

W myśl tego należą do samoistnego działania gminy w szczególności:

1. wolny zarząd majątkiem gminy i załatwienie spraw do związku gminy się odnoszących;
2. czuwanie nad bezpieczeństwem osób i własności;
3. piecza nad utrzymaniem ulic, dróg, placów i mostów w gminie, tudzież czuwanie nad bezpieczeństwem i łatwością komunikacyi na drogach i wodach, nareszcie policya polowa;
4. nadzór policyjny nad żywnością, tudzież dozór nad targami, w szczególności nad używaną miarą i wagą;
5. policya zdrowia;
6. policya nad czeladzią i robotnikami, tudzież przestrzeganie ustawy względem czeladzi służbowej;
7. nadzór policyjny nad obyczajnością;
8. sprawy ubogich i opieka nad gminnymi zakładami dobroczynności;
9. policya co do budownictwa, policya ogniowa, przestrzeganie przepisów dotyczących się budowli i udzielanie policyjnych przyzwoleń na budowę;

10. prawem oznaczyć się mający wpływ na szkoły średnie, przez gminę utrzymywane, i na szkoły ludowe, tudzież staranie o zakładanie, utrzymywanie i uposażenie tych ostatnich, z uwzględnieniem istniejących jeszcze patronatów szkół;

11. tentowanie ugód między stronami spornymi przez mężów zaufania z gminy wybranych;

12. przedsięwzięcie dobrowolnych licytacji ruchomości.

Z wyższych względów Państwa, mogą drogą ustawy pewne czynności policyi miejscowej być przekazane w pojedynczych gminach osobnym organom rządowym. (Art. V. ustawy z dnia 5. Marca 1862. r.).

§. 28.

Przekazany zakres działania.

Przekazany zakres działania gmin, t. j. ich obowiązek do współdziałania w sprawach publicznej administracji, określają ogólne ustawy, a w ich granicach ustawy krajowe. (Art. IV. ustawy z dnia 5. Marca 1862. r.).

Oddział II.

O zakresie działania wydziału gminnego.

§. 29.

Wydział gminny jest w sprawach gminy organem uchwalającym i nadzorującym (Art. XII. ustawy z dnia 5. Marca 1862.). Władza wykonawcza temuż nie przesłuzza.

§. 30.

O sprawach należących do wydziału.

W sprawach gospodarstwa gminnego należą pod obradę i uchwałę wydziału:

1. wszelkie rozporządzenia co do majątku i dobra zakładnego gminy;

2. postanowienia co do sposobu użytkowania z tegoż;

3. preliminarz dochodów i wydatków, tudzież staranie o pokrycie niedoboru;

4. załatwienie rachunku rocznego;

5. w ogólności wszelkie sprawy, nienależące do zwyczajnego zarządu majątkiem.

§. 31.

Ustanowienie służby.

Wydział powinien zwierzchności gminnej przydać stosownie do potrzeby personale do załatwienia czynności wpływających z samoistnego i przekazanego zakresu działania.

Jeżeli wydział uzna potrzebę ustanowienia w tym celu własnych urzędników i sług, wtedy uchwali ich liczbę i płacę, tudzież orzecze o sposobie ich mianowania, równie jak o emeryturze i zaopatrzeniu.

§. 32.

Zakłady gminy

Postanowienia §§. 30. i 31. dotyczą równie i zakładów gminy, o ile akt fundacyi lub umowa nic innego nie stanowi.

§. 33.

Zastrzeżone dalsze uchwały.

Do czynności wydziału należy dalej:

1. wybór członków zwierzchności;
2. nadawanie prawa przynależności do gminy (§. 8. ust. z dnia 3. Grudnia 1863. r.), a w miastach nadawanie prawa obywatelstwa miejskiego i prawa obywatelstwa honorowego;
3. nie uwłaczając prawom zasadzającym się na stosunkach wyznań, wykonywanie przysługującego gminie prawa patronatu lub prezentacyi, lub prawa nadawania miejsc fundacyjnych.

§. 34.

Zagrożenie kar.

O ile sprawowanie policyi miejscowej drogą ustawy organom rządowym przekazane nie zostało. może wydział w granicach istniejących ustaw wydawać dla obrębu gminy przepisy, tyczące się policyi miejscowej i przekroczenia tychże zagrozić karą pieniężną aż do wysokości 10 złr., lub karą aresztu do 48 godzin.

§. 35.

Przyzwalanie środków pieniężnych.

Wydział jest obowiązany przyzwalać potrzebne środki pieniężne na utrzymanie zakładów i urzędzeń, których wymaga sprawowanie policyi miejscowej i jest odpowiedzialny za wszelkie zaniedbanie w tej mierze z jego winy pochodzące.

§. 36.

Poręczenie gminy.

Jeżeli gmina sprawuje policyę miejscową, to w wypadkach, w których przez zaniedbanie obowiązków w tym względzie na niej ciążących ktoś szkodę poniósł, obowiązana jest wynagrodzić temuż poniesioną szkodę. W szczególności obowiązana jest do zwrócenia poszkodowanemu szkody wyrządzonej, w obrębie jej obszaru przez gwałt publiczny, przy zbiegowisku dokonany, jeżeliby choć jeden ze sprawców nie był schwytanym, a na gminie ciążyła wina niedbałości w zapobieżeniu temu gwałtowi. Wyrok co do zwrotu szkody wyrządzonej wydać ma władza polityczna, za poprzedniem wysłuchaniem wydziału powiatowego. Jeżeli co do wymiaru zwrotu szkody porozumienie nie jest osiągnięciem, to zwrot ten poszukiwanym być ma zwykłą drogą prawa.

§. 37.

Zaopatrzenie ubogich.

Zaopatrzenie ubogich winien wydział mieć w szczególnej swjej pieczy.

Gdyby ku temu środki istniejących zakładów i fundusów dobroczynnych i dla ubogich nie wystarczyły, powinien wydział postarać się o potrzebne do pokrycia środki, może jednak oraz oznaczyć sposób tychże użycia.

§. 38.

Wybór mężów zaufania do tentowania ugody.

Wydział wybiera z pomiędzy członków gminy mężów zaufania do tentowania ugód między stronami spornymi.

Bliższe postanowienia dotyczące tego urządzenia objęte będą osobną ustawą Państwa.

§. 39.

Dawanie opinii.

Wydział jest obowiązany, za żądanie politycznej władzy powiatowej, albo też w sprawach samoistnego zakresu działania gminy, na żądanie reprezentacji powiatowej lub wydziału powiatowego dawać swoją opinię.

§. 40.

Załatwienie zażaleń.

Wydział rozstrzyga zażalenia przeciw rozporządzeniom zwierzchności gminnej w sprawach samoistnego zakresu działania gminy.

W których wypadkach takowe zażalenia polityczna władza powiatowa rozstrzygać ma, stanowi §. 102.

§. 41.

Nadzorowanie urzędowania.

Wydział nadzoruje urzędowania zwierzchności gminnej i zarządów zakładów gminnych. Tenże ma prawo w tym celu, równie jak do nadzorowania przedsiębiorstw gminnych, niemniej do dawania opinii i przekładania wniosków w sprawach gminnych wyznaczać osobne komisye.

Do takich komisyj powoływać może także mężów zaufania z po za grona swego.

Wydział obowiązany jest zarządzić w ciągu roku kilkakrotnie rewizyę kassy.

§. 42.

Zwołanie wydziału.

Wydział zgromadza się ile razy tego wymaga potrzeba, jednakże przynajmniej raz na kwartał.

Zwołanie wydziału na posiedzenie powinno nastąpić przez przełożonego gminy, lub w razie tegoż przeszkodzenia, przez jego zastępcę: każde posiedzenie, które nie jest w ten sposób zwołane, jest nieprawne, a powzięte uchwały są nieważne.

Przełożony gminy musi zwołać wydział, jeżeli tego żąda przynajmniej trzecia część członków wydziału, lub gdy tego żąda polityczna władza powiatowa, albo w sprawie tyczącej się samoistnego zakresu działania gminy, reprezentacya powiatowa lub wydział powiatowy.

§. 43.

Komplet do uchwał.

Wydział nie może powziąć uchwały, jeżeli przynajmniej dwie trzecie części członków nie jest obecnych.

Wyjątek ma jednak wtedy miejsce, jeżeli członkowie wydziału, po raz drugi do obradowania nad tym samym przedmiotem zwołani, mimo tego w dostatecznej liczbie się nie zbrali, a liczba ta nawet przez zastępców przy drugim zwołaniu równocześnie zawezwać się mających, uzupełnioną być nie może.

Przy drugim zwołaniu członków wydziału, a względnie przy wezwaniu zastępców, musi powyższe postanowienie być wyraźnie powołane.

Przełożony gminy ma prawo, przeciw każdemu członkowi wydziału i zastępcy, który na to drugie posiedzenie się nie stawił, i nieobecności swą niesprawiedliwiec nie jest w stanie, zasądzić karę pieniężną, do kasy gminnej wpływać mającą, aż do wysokości 10 złr.

Regulamin wyborczy zawiera bliższe postanowienia, kiedy wydział jest mocen stanowić o wyborze przełożonego gminy.

§. 44.

Powody stronności.

Jeżeli urzędowanie członka zwierzchności lub wydziału gminnego stanowi przedmiot obrad i uchwały, natenczas powinni dotyczący członkowie wstrzymać się od głosowania, muszą jednak na żądanie być obecnymi na posiedzeniu dla udzielenia żądanych wyjaśnień.

§. 45.

Każdy członek zwierzchności gminnej lub wydziału powinien oddalić się, jeżeli przedmiot obrad i uchwały dotyczy jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, lub nareszcie osób z nim w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowaconych.

§. 46.

Przewodnictwo na posiedzeniach.

Przełożony gminy, lub gdyby tenże był przeszkodzonym, tegoż zastępca przewodniczy wydziałowi, a każde posiedzenie, bez zachowania tego przepisu odbyte, jest nieważne.

Przewodniczący zagaja i zamyka posiedzenie, kieruje rozprawami i przestrzega porządku w zgromadzeniu.

§. 47.

Stanowienie uchwał.

Do ważności uchwały potrzebną jest bezwzględna większość głosów obecnych członków wydziału.

Prezylujący głosuje oprócz wypadków wyboru, ordynacją wyborczą określonych, tylko w razie równości głosów, a wtedy głos jego rozstrzyga.

Głosowanie odbywa się jawnie. Wybory, mianowania i obsadzania posad mogą według uchwały wydziału odbywać się za pomocą kartek głosowania.

§. 48.

Jawność posiedzeń.

Posiedzenia wydziału są publiczne; wyjątkowo może być jednak na wniosek przewodniczącego lub trzech członków wy-

działu uchwaloném, iż posiedzenie odbyć się ma z wykluczeniem publiczności, nie może to jednak nigdy nastąpić, co do posiedzeń, na których rachunki lub preliminarze gminne stanowić mają przedmiot rozpraw (Art. XIV. ust. z dnia 5. Marca 1862. r.). Gdyby jednak publiczność poważyła się wtrącać się do obrad wydziału tymże przeszkadzając, lub nawet tychże wolność naruszać miała, natenczas ma przewodniczący prawo i obowiązek po uprzednim bezskuteczném napomnieniu, nakazać wypróżnienie miejsc dla publiczności przeznaczonych.

§. 49.

Protokoły posiedzeń.

Powzięte uchwały powinny być spisane w protokóle, który ma być podpisanym przez przewodniczącego, dwóch członków wydziału i przez pisarza.

Każdemu członkowi gminy przyszuła wolność przejrzenia tych protokołów.

Oddział III.

0 zakresie działania zwierzchności gminnej.

§. 50.

Zwierzchność gminna jest w sprawach gminy organem zarządzającym i wykonawczym (Art. XII. ust. z d. 5. Marca 1862. r.).

§. 51.

Władza przełożonego gminy i jego zastępcy.

Przełożony gminy kieruje wszelkimi czynnościami należącymi do zwierzchności gminnej i nadzoruje takowe.

Członkowie przełożonemu przydani mają go w tym względzie wspierać i według jego zarządzenia i pod jego odpowiedzialnością wykonywać czynności, które im przekaze.

§. 52.

Władza dyscyplinarna.

Przełożonemu gminy podlegają osoby w służbie gminy zostające, i tenże wykonywa nad nimi władzę dyscyplinarną.

Nawet takie osoby, których mianowanie wydział sobie zastrzegł, może przełożony gminy zawiesić w urzędowaniu; prawo oddalenia tychże ze służby przyszuła jednak wydziałowi.

§. 53.

Mianowanie delegatów.

Do łatwiejszego sprawowania czynności policyi miejscowej, lub innych spraw miejscowych, może wydział dla pojedynczych części gminy nstanowić członków gminy uprawnionych do wyboru tamże zamieszkałych, którzyby przełożonego gminy w załatwieniu tych czynności wspierali.

Ustanowienie tych członków gminy ma nastąpić na wniosek przełożonego na czas peryodu wyborczego.

Co do przyjęcia lub nieprzyjęcia tego zlecenia obowiązują przepisy §. 19.

Ustanowieni w powyższy sposób członkowie gminy mają zastosować się przy sprawowaniu czynności do zarządzeń przełożonego gminy.

§. 54.

Reprezentacja na zewnątrz. Wydawanie dokumentów.

Przełożony gminy zastępuje gminę na zewnątrz i pośredniczy w sprawowaniu czynności gminy dotyczących.

Dokumenta, na których zasadzać się mają zobowiązania względem trzecich osób, muszą być podpisane przez przełożonego gminy i jednego z członków temuż przydanych.

Na dokumencie dotyczącym interesu, do którego zawarcia potrzebne jest przyzwolenie wydziału lub wyższe potwierdzenie, musi nadto to przyzwolenie lub potwierdzenie wyraźnie być wymienione, i dokument ten jeszcze przez dwóch członków wydziału podpisany.

§. 55.

Wykonanie i wstrzymanie uchwał.

Przełożony gminy przygotowuje do obrad przedmioty do wydziału należące.

Zgodnie z ustawami powzięte uchwały wydziału winien przełożony gminy wykonać; w razach jednak, gdy uchwały wymagają wyższego zatwierdzenia, postarać się przedtém o to zatwierdzenie.

Jeżeli jednak przełożony mniema, że powzięta uchwała przekracza zakres działania wydziału, lub sprzeciwia się istniejącym ustawom, natenczas obowiązany jest wstrzymać się z wykonaniem takiej uchwały i udać się do politycznej władzy powiatowej o rozstrzygnięcie pytania, czy uchwała może być wykonaną, lub nie.

§. 56.

Zarząd majątku.

Przełożony gminy prowadzi zarząd majątku gminy i nadzoruje użycie i zarząd dobra gminnego, zawiaduje zakładami gminnymi, i nadzoruje zakłady własny zarząd posiadające, kieruje wszelkimi przedsiębiorstwami gminnymi i czuwa nad ich wykonaniem, rozporządza we wszelkich sprawach gminnych nie należących do zakresu działania wydziału, i załatwia sprawy ubogich według istniejących urzędzeń.

Przełożony gminy zezwala na przedsiębranie dobrowolnych licytacji ruchomości i czuwa nad zachowaniem i ściśłem wypełnieniem istniejących w téj mierze przepisów.

§. 57.

Sprawowanie policyi miejscowej.

Jednym z najważniejszych zadań przełożonego gminy jest sprawowanie policyi miejscowej (§. 27.), o ile pojedyncze czynności téjże nie zostały przekazane w drodze ustawy organom rządowym.

Przytém ma przełożony gminy zastosować się do istniejących ustaw i przepisów.

Tenże jest obowiązany, zarządzić co potrzeba do wykonania policyi miejscowej, i postarać się o potrzebne do tego środki pieniężne.

W nagłych wypadkach nieszczęścia, n. p. przy pożarach lub powodziach i t. p., ma prawo przełożony gminy zażądać wykonania pilnych robót jakiegokolwiek rodzaju, o ile są niezbędne do usunięcia niebezpieczeństwa chwilowego, i zmusić do tych robót każdego zdolnego do nich członka gminy, a nawet i obcych.

We wszystkich wypadkach, gdzie ku ochronie dobra publicznego nie wystarczają jedynie środki policyi miejscowej gminy, jak n. p. w razie epidemii, lub gdy siły gminy do odwrócenia grożącego niebezpieczeństwa nie są dostateczne, ma przełożony gminy natychmiast zawiadomić polityczną władzę powiatową.

§. 58.

Przekazany zakres działania.

Przełożony gminy załatwia czynności przekazanego zakresu działania gminy.

Czynności te powinien wykonywać w sposób ustawą przepisany lub przez władzę wskazany. Jeżeli oznaczenie sposobu wykonania pozostawionem zostało w całości lub częściowo gminie, natenczas obowiązany jest zastosować się w tym względzie do uchwały wydziału.

W bardzo nagłych wypadkach jednak, gdzieby uchwała wydziału bez szkody lub niebezpieczeństwa poprzednio nie mogła być zasiągnięta, może przełożony gminy działać według własnego zdania, musi jednak bezzwłocznie wyjednać sobie dodatkowe przyzwolenie wydziału.

Rząd może sprawowanie czynności przekazanego zakresu działania polecić w całości lub częściowo swoim organom.

§. 59.

Wykonywanie władzy karnej.

O ile w ustawach i przepisach wydanych względem policyi miejscowej, w należącej do zakresu działania gminy (§. 27.) wyrzeczona jest sankcja karna, i o ile przekroczenia tych ustaw i przepisów nie podpadają pod ustawę karną, przysługuje przełożonemu gminy wspólnie z przydanymi temuż dwoma członkami, prawo karania podobnych przekroczeń.

Prawo to karania wykonywa się w przekazanym zakresie działania.

Inne kary jak kary pieniężne, lub w razie niemożności ich zapłacenia kary aresztu, nie mogą być wymierzona.

§. 60.

Wymaganie posłuszeństwa i prawo do środków przymusowych.

W gminie winien jest każdy urzędującemu przełożonemu gminy uszanowanie i posłuszeństwo. Jeżeli do przeprowadzenia rozporządzenia, należącego do zakresu działania przełożonego gminy, potrzebnem jest użycie środków przymuso-

wych. to przełożony gminy ma się w tém zastosować do istniejących w tym względzie przepisów.

W razie, że do wykonania zarządzenia tymczasowego, nie cierpiącego zwłoki, a tyczącego się policji miejscowej, okaże się tego potrzeba, to ma przełożony gminy prawo zagrożenia karą pieniężną w kwocie 5 złr. w. a., lub w razie niemożności zapłacenia téj kary, aresztem do 24 godzin.

§. 61.

Kara pieniężna lub kara aresztu, którą w tym wypadku lub wedle §. 34. zagrożono, ma być wymierzona w sposób przepisany w §. 59.

W nagłych wypadkach kara pieniężna może być wymierzona także przez samego przełożonego gminy.

§. 62.

Tok instancyj.

Zażalenia przeciw orzeczeniom wedle §§. 59. i 61. przedkładają się politycznej władzy powiatowej. Te orzeczenia (§§. 59. i 61.) mają być przedłożone téjże przez przełożonego gminy do poprzedniego zbadania i zatwierdzenia w razie, gdy tyczą się księży lub dusz pastérzy uznanych obrządków religijnych, nauczycieli publicznych, urzędników rządowych i krajowych, zostających w czynnej służbie, członków Rady Państwa lub Sejmu krajowego, albo osób mających w wydziale gminnym własny głos (§. 16.).

§. 63.

Wpływanie kar pieniężnych do funduszu ubogich.

Kary pieniężne, ściągane według §§. 59. do 62., wpływają do funduszu ubogich.

§. 64.

Odpowiedzialność.

Przełożony gminy jest za swe czynności urzędowe odpowiedzialnym gminie, zaś co do przekazanego zakresu działania odpowiedzialnym także Rządowi (Art. XIII. ustawy z d. 5. Marca 1862. r.).

Tą odpowiedzialnością przełożonego gminy nie znosi się jednak odpowiedzialność członków temuż przydanych, tudzież osób w myśl §. 53. ustanowionych, za zaniedbanie lub nienależyte wykonanie czynności tymże przez przełożonego gminy przekazanych.

Pretensye gminy do wynagrodzenia szkód, pochodzące z odpowiedzialności orzeczonej w tym §cie, poszukiwane być mają zwykłą drogą prawa.

Rozdział V.

O gospodarstwie gminném i o nałożeniu ciężarów na gminę.

§. 65.

Trzymanie w ewidencji własności gminnej.

Wszelka ruchoma i nieruchoma własność, równie jak wszelkie prawa i przywileje gminy i jćj zakładów, mają

być utrzymywane w ewidencji zapomocą dokładnego inwentarza.

Każdemu członkowi gminy przyszuża wolność przejrzenia tegoż inwentarza.

§. 66.

Utrzymanie majątku zakładowego.

Majątek i dobro zakładowe gmin i jej zakładów mają być w całości utrzymane.

Do podziału majątku lub dobra zakładowego między członków gminy potrzebna jest uchwała Sejmu krajowego.

§. 67.

Użytkowanie z majątku i użycie przewyżek dochodu.

Cały majątek gmin i ich zakładów, dochód przynosić mający, ma być w ten sposób administrowanym, aby z niego osiągnąć o ile można największy trwały dochód.

Nadwyżki roczne mają być użyte do pokrycia potrzeb w roku następnym, a o ile by na ten cel nie były potrzebne, należy je korzystnie ulokować i do majątku zakładowego doliczyć.

Rozdzielenie nadwyżek rocznych między członków gminy może nastąpić tylko pod okolicznościami na szczególne uwzględnienie zasługującymi, a na wszelki wypadek tylko pod tym warunkiem, jeżeli wszystkie potrzeby gminne opędzone zostały bez nałożenia ciężarów na gminę, i jeżeli potrzeby te o ile przewidzieć można, także na przyszłość bez nałożenia ciężarów na gminę będą mogły być opędzone. (§. 95.)

§. 68.

Użytkowanie z dobra gminnego.

Co do pytania, komu i w jakim stosunku przyszuża prawo uczestnictwa w pożytkach dobra gminnego, zastósować się należy do dotychczasowego niezaprzeczonego zwyczaju, jednak z tem ograniczeniem, iż jeżeli specjalne tytuły prawne nie uzasadniają wyjątków, żaden członek gminy, do uczestnictwa uprawniony, nie może z dobra gminnego pociągać większego pożytku, jak tego wymaga pokrycie potrzeb jego domu i posiadłości.

Jeżeli i jak dalece nie istnieje podobny niezaprzeczony zwyczaj, powinien wydział z uwzględnieniem pomienionego ograniczającego przepisu wydać postanowienia regulujące uczestnictwo w pożytkach dobra gminnego.

Przytém można uczestniczenie w tych pożytkach uczynić zawisłym od opłacenia pewnej należitości rocznej, i zamiast lub oprócz tego od zapłacenia pewnej kwoty wkupna.

Pożytki dobra gminnego pozostające po zaspokojeniu wszystkich wymagań prawnie uzasadnionych, mają wpływać do kasy gminnej.

§. 69.

Rok administracyjny.

Rok administracyjny gminy przypada równocześnie z rządowym rokiem administracyjnym.

§. 70.

Preliminarz roczny.

Preliminarze dochodów i wydatków gminy i zakładów gminnych mają być corocznie przez przełożonego gminy na następny rok administracyjny ułożone, a przez wydział gminny najpóźniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku ustanowione.

Najpóźniej w dwa miesiące po upływie roku administracyjnego powinien przełożony gminy rachunki z przychodów i wydatków gminy i zakładów gminnych przedłożyć wydziałowi gminy do rozpoznania i załatwienia.

Preliminarze równie jak rachunki roczne muszą najmniej czternaście dni przed sprawdzeniem przez wydział być złożone u przełożonego gminy do przejrzenia przez członków gminy (Art. XIV. ustawy z dnia 5. Marca 1862.), a uwagi poczynione nad nimi przez tych ostatnich mają być przy sprawdzeniu wzięte pod rozwagę.

§. 71.

Następne wydatki.

Przy zawiadywaniu majątkiem należy trzymać się ściśle ustanowionego preliminarza. Jeżeli w ciągu roku administracyjnego przypadają wydatki, które w dotyczącej rubryce budżetu nie znajdują całkiem lub częściowo pokrycia, a mimo tego odłożyć się nie dadzą, w takim razie powinien przełożony gminy zasięgnąć uchwały wydziału.

W wypadkach bardzo naglących, w których poprzednie zezwolenie bez wielkiej szkody i bez niebezpieczeństwa nie da się osiągnąć, może przełożony gminy opędzić potrzebny wydatek, musi jednak niezwłocznie wyjednać sobie dodatkowe zatwierdzenie wydziału.

§. 72.

Pokrycie wydatków.

Wszystkie wydatki na cele gminne mają być przedewszystkiēm pokryte z dochodów do kassy gminnej wpływających.

§. 73.

Z majątku osobnego.

Jeżeli do pokrycia pewnych wydatków istnieje osobny majątek, natenczas należy przedewszystkiēm na ten cel obrócić dochody z tego majątku. Takowe muszą być użyte według swego przeznaczenia.

§. 74.

W gminach połączonych.

Jeżeli dwie lub więcej gmin miejscowych z zastrzeżeniem swoich własności w jedną gminę miejscową połączone zostały, należy dochody téj odrębnej własności użyć według umowy przy połączeniu zawartéj, zaś w braku takiej umowy użyć ich na pokrycie wydatków przypadających na każdą przed tém samoistną gminę.

§. 75.

Wydatki na dobra gminne.

Wydatki na podatki i inne opłaty, tudzież na kosztą dozoru i uprawy z posiadaniem i używaniem dobra gminnego połączone, o ile do ich pokrycia dochody dobra gminnego do kassy gminnej wpływające (§. 68.) nie wystarczają, mają ponosić uczestniczący w pożytkach dobra gminnego, a to w miarę tego uczestnictwa.

§. 76.

Wydatki odrębne.

O ile nie istnieją prawnie inne urządzenia, mają wydatki dotyczące tylko interesu pojedynczych posiadaczy gruntowych, jak n. p. kosztą utrzymania dróg polnych, rowów i t. d., być ponoszone przez interesowanych, zaś co do konkurencyi do budowli wodnych, przedsiębranych w interesie posiadaczy gruntowych, stosować się należy do istniejących w tej mierze przepisów.

§. 77.

Rozkłady na gminę.

Dla opędzenia wydatków na cele gminne, według §. 67. niepokrytych, może wydział uchwalić zaprowadzenie rozkładów na gminę (Art. XV. ustawy z dnia 5. Marca 1862.).

Te rozkłady są:

1. dodatki do podatków stałych lub do podatku konsumcyjnego;
2. posługi na potrzeby gminy;
3. nakłady i opłaty, nienależące do kategorii dodatków do podatków.

§. 78.

Dodatki, równy rozkład.

Dodatki do stałych podatków mają być zazwyczaj rozdzielone na wszystkie tego rodzaju podatki w gminie przypisane bez różnicy, czy opodatkowany jest członkiem gminy lub nie, i na wszystkie rodzaje tych podatków równo rozłożone.

§. 79.

Wyjątek.

Dodatkami do podatków stałych, a w ogólności rozkładami na gminę obciążeni być nie mogą;

1. urzędnicy i słudzy Dworu, Państwa, kraju i przy funduszach publicznych ustanowieni, tudzież wojskowi, równie jak ich wdowy i sieroty, co do ich płac służbowych i co do pochodzących ze stosunku służbowego emerytur, prowizyj, dodatków na wychowanie i gracyj;
2. starownicy dusz i publiczni nauczyciele co do kongruy;
3. osoby nie mieszkające w gminie co do dochodu nie pochodzącego ani z posiadłości realnej, ani też z przedsiębiorstwa przemysłowego;
4. dochód do opłaty podatku nie w tej gminie zaciągnięty.

§. 80.

O ile §§. 74. i 76. nie znajdują zastosowania, ma nastąpić rozdział dodatków do podatków stałych w całym obrębie gminy według równego rozmiaru.

Wydatki na urządzenia, które tylko pewnej miejscowości i téż mieszkańcom pożytek nieść mogą, jak np. wydatki na publiczne studnie i miejscowe wodociągi i na oświetlenie ulic, na brukowanie i t. d., dalej wydatki na posługi przynoszące korzyść tylko pewnej miejscowości, n. p. na nocnego stróża miejscowego, mogą być tylko na te podatki stałe nałożone, które się opłacają z domów w téż miejscowości położonych, lub téż z przedsiębiorstw w miejscu samém wykonywanych, lub nareszcie które się opłacają z dochodów mieszkańców miejscowych.

§. 81.

Rozstrzygnięcie zażaleń.

Rekursa przeciw uchwale wydziału gminnego powziętej w myśl §§. 74., 76. i 80. rozstrzyga reprezentacja powiatowa.

§. 82.

Rozkład według procentów.

Oprócz wypadku objętego §. 80. potrzebnem jest do rozpisania dodatków gminnych do pojedynczych rodzajów podatków stałych według rozmaitej stopy procentowej, przyzwolenie reprezentacji powiatowej.

§. 83.

Potrzeba uchwały gminy i Sejmu krajowego.

Na nowe nabytki i przedsiębiorstwa, których celem jest głównie pomnożenie dochodów gminnych, tudzież na umorzenie i opłatę prowizji od pożyczki zaciągnąć się mającej w celu takich nabywań lub przedsiębiorstw, może wydział tylko wtenczas uchwalić dodatki do podatków, a w ogólności uchwalić nakłady na gminę, jeżeli się na to zgodzą przynajmniej trzy czwarte części wszystkich do wyboru uprawnionych, opłacających oraz najmniej trzy czwarte części wszystkich w gminie przypisanych podatków stałych.

Głosowanie odbywa się przez wyrazy „zgadzam się“ lub „niezgadzam się.“

Względem zastępowania uprawnionych do wyboru, obowiązują przepisy co do wykonywania prawa wyboru przez zastępców, zawarte w regulaminie wyborczym.

Do takiej uchwały potrzebnem jest przyzwolenie Sejmu krajowego w drodze uchwały.

§. 84.

Ograniczenie przy podatku konsumcyjnym.

Dodatkiem do podatku konsumcyjnego można obciążyć tylko konsumcyę w obrębie gminy, nie zaś produkcyę i obrót handlowy. (Art. XV. ustawy z dnia 5. Marca 1862. r.)

§. 85.

Przyzwolenie wyższych dodatków.

Dodatki przenoszące 10% podatków stałych lub 20% podatku konsumcyjnego, wymagają przyzwolenia reprezentacji powiatowej.

Dodatki przenoszące 25% podatków stałych lub 50% podatku konsumcyjnego mogą być tylko na mocy ustawy krajowej zaprowadzone. (Art. XV. ustawy z d. 5. Marca 1862.)

§. 86.

Posługi na potrzeb gminy.

Za uchwałą wydziału gminnego mogą dla potrzeb gminy być żądane posługi (ręczne i ciągłe).

Posługi mają być oszacowane w pieniądzech; rozdział należy skutecznie z zachowaniem przepisów §§. 78.—83., stosownie do wysokości podatków stałych.

Posługi mogą być wykonywane przez zdatnych zastępców, lub też spłacone do kasy miejskiej według oszacowania.

Jeżeli z oszacowania wypadająca wartość posług, albo sama przez się, albo razem z uchwalonemi równocześnie dodatkami do podatków stałych przewyższa ten procent podatków, który wydział bez wyższego przyzwolenia uchwalić może, natenczas należy zastosować przepisy §. 85.

W nagłej potrzebie, gdzie spieszne współdziałanie wszystkich jest niezbędne, obowiązane są wszystkie zdadne osoby w gminie do bezpłatnego pełnienia posług.

§. 87.

Nowe nakłady i opłaty.

Do zaprowadzenia nowych nakładów i opłat, nie należących do kategorii dodatków do podatków stałych, lub do podatku konsumcyjnego, jakoteż do podwyższenia istniejących już tego rodzaju nakładów i opłat, potrzeba ustawy krajowej. (Art. XV. z d. 5. Marca 1862.)

§. 88.

Ogłoszenie uchwał tyczących się nakładów na gminę.

Uchwały wydziału dotyczące wszelkiego rodzaju nakładów na gminę, muszą być publicznie ogłoszone.

Jeżeli do takiej uchwały wyższe przyzwolenie jest potrzebnem, to wolno członkom gminy wnieść w tym względzie w przeciągu ośmiu dni uwagi, przy zasiąganiu wyższego przyzwolenia przedłożyć się mające.

§. 89.

Pobór dodatków.

Dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa i temi samemi środkami, jak i same podatki.

Inne należitości pieniężne, mające się uiszczać na cele gminne według ustawy lub w skutek prawomocnej uchwały gminy, pobiera przełożony gminy przez swoje organa, w razie wzbrania się płacenia sciąża je w drodze egzekucji na ruchomości w taki sam sposób, jak zaległości podatkowe.

Jeżeli obowiązany zaprzecza wypełnienie posług, natenczas poleci przełożony gminy wykonanie takowych na koszt obowiązanego trzeciój osobie i ściąganie kosztów te w taki sam sposób jak inne należytości pieniężne.

W razie gdyby zwłoka groziła niebezpieczeństwem, mogą obowiązani wprost być zmuszeni do wypełnienia posług.

§. 90.

Konkurencyje.

Konkurencyja do budowli kościelnych, parafialnych i szkolnych, tudzież do budowy dróg, jest przedmiotem osobnych ustaw. Konkurencyje istniejące na pewne potrzeby, oparte na szczególnych tytułach prawnych, pozostają w swęj mocy.

Rozdział VI.

O połączeniu gmin dla wspólnego zawiadywania sprawami i dla wspólnych instytucyj.

§. 91.

Dobrowolne połączenie.

Pojedynczym gminom tego samego powiatu politycznego wolno jest połączyć się dla wspólnego zawiadywania sprawami tak co do samoistnego (§. 27.), jakoteż co do przekazanego (§. 28.) zakresu działania. (Art. VII. ust. z d. 5. Marca 1862.)

Umowa, która nastąpiła co do sposobu wspólnego zawiadywania sprawami, ma być przedłożoną politycznej władzy krajowej do potwierdzenia, udzielić się mającego w porozumieniu z reprezentacją powiatową.

§. 92.

Konieczne połączenie.

Gminy nie posiadające środków do wypełnienia obowiązków z przekazanego zakresu działania (§. 28.) wpływających, mają być w tym celu na tak długo, jak długo ten stan trwa, drogą ustawy krajowej z innymi gminami tego samego politycznego powiatu połączone (Art. VII. ust. z dnia 5. Marca 1862. r.).

Po wysłuchaniu dotyczących gmin ma być sposób wspólnego zawiadywania sprawami ustawą krajową oznaczony.

Jeżeli co do rozdziału dotyczących kosztów nie przyjdzie między pojedynczemi gminami do porozumienia, natenczas rozstrzyga w tym względzie reprezentacja powiatowa.

§. 93.

Wspólne zakłady.

Jeśli gminy w pewnych celach swego zakresu działania połączone są dla wspólnych instytucyj, lub gdy na przyszłość gminy dla takich wspólnych instytucyj łączyć się będą, pozostawia się interesowanym ustanowienie organów do administracji tych instytucyj i określenia zakresu działania tych

organów. Gdyby gminy nie mogły pogodzić się co do dotyczących rozporządzeń, wydział powiatowy wyda stosowne postanowienie. Przepisy tej ustawy co do instytucji gminnych, tyczą się także takich wspólnych instytucji.

Rozdział VII.

O nadzorze nad gminami.

§. 94.

Reprezentacja powiatowa czuwa nad nienaruszonem zachowaniem majątku zakładnego i dobra zakładnego gmin i ich zakładów (Art. XVIII. ust. z dnia 5. Marca 1862. r.)

§. 95.

Przyzwolenie reprezentacji powiatowej.

Do spraw, w których uchwały wydziału gminnego muszą być przedłożone do potwierdzenia reprezentacji powiatowej, należą prócz wymienionych w innych miejscach tej ustawy (§§. 2., 4., 82., 85. i 91.) następujące:

1. sprzedaż, zastawienie lub stałe obciążenie rzeczy należącej do majątku lub dobra zakładnego gminy albo téjże zakładów;

2. rozdział nadwyżek rocznych między członków gminy (§. 67.);

3. zaciągnięcie pożyczki albo przyjęcie poręczenia, jeżeli kwota pożyczki lub kwota zaręczona łącznie z długami już istniejącymi przewyższa roczne dochody gminy, a względnie zakładów gminnych (Art. XVIII. ustawy z d. 5. Marca 1862. r.);

4. wydzierżawienia nad przeciąg lat 12, lub gdy takowe nastąpić mają nie drogą zwykłej licytacji.

§. 96.

Opinie tychże.

Uchwały gminne, do ważności których potrzebnem jest przyzwolenie Sejmu krajowego, mają być przedłożone reprezentacji powiatowej, a przez tę wraz z własną opinią dalej podane.

§. 97.

Rekurs do wydziału powiatowego.

Z wyjątkiem rekursów zachowanych reprezentacji powiatowej do decyzji ma Wydział krajowy rozstrzygać na odwołania się przeciw uchwałam wydziału gminnego we wszystkich sprawach, gminie od Rządu nie przykazanych. (Art. XVIII. ustawy z dnia 5. Marca 1862. r.)

Przeciw dodatkom do podatków odwołanie się dozwolonem jest o tyle, o ile miałyby miejsce przekroczenie prawnie ustanowionej wysokości tychże, lub niesłuszne w granicach tej wysokości rozdzielenie.

Odwołanie podanem być ma w nieodwłocznym terminie dni 14tu, rachować się mającym od dnia obwieszczenia uchwały lub zawiadomienia o niej, na ręce przełożonego gminy do dalszego przedłożenia reprezentacji krajowej.

§. 98.

Władza dyscyplinarna nad zwierzchnością gminy.

Wydział powiatowy może na członków zwierzchności gminy, uchybiających obowiązkom w sprawach samoistnego zakresu działania, nakładać kary porządkowe aż do 20 złr., wpływające do kasy gminnej.

W razie cięższego uchybienia lub ciągłego zaniedbywania swoich obowiązków, mogą takowi przez polityczną władzę krajową w porozumieniu z wydziałem powiatowym z urzędu być złożeni.

§. 99.

Mianowanie zastępcy dla gminy.

Jeżeli sprawa prywatno-prawnej natury sporną jest między gminą a pewną klasą członków gminy lub pojedynczemi członkami gminy, ma w razie stronności wydziału gminnego usiłować wydział powiatowy zawarcie dobrowolnej ugody, a gdy takowa do skutku nie przyjdzie, przeznaczy dla gminy zastępcy do przeprowadzenia sprawy drogą prawa.

§. 100.

Prawo Rządu do nadzoru i wstrzymywania uchwał.

Rząd wykonywa prawo nadzoru nad gminami gwoli temu, by takowe swego zakresu działania nie przekraczały i nie działały wbrew istniejącym ustawom (Art. XVI. z dnia 5. Marca 1862. r.).

To prawo nadzoru wykonywa przedewszystkiem polityczna władza powiatowa.

W tym celu może żądać udzielenia sobie uchwał wydziału gminnego i potrzebnych wyjaśnień.

Przełożony władzy politycznej lub jego delegowany ma także prawo być obecnym na posiedzeniach wydziału gminnego i każdego czasu głos zabierać.

W głosowaniu zaś wtenczas tylko biorą udział, jeżeli są członkami wydziału.

§. 101.

Jeżeli wydział gminny powéźmie uchwałę przekraczającą jego zakres działania, lub niezgodną z istniejącemi ustawami, natenczas jest polityczna władza powiatowa uprawnioną i obowiązowaną zakazać wykonanie takich uchwał, przeciw czemu wolny jest rekurs do politycznej władzy krajowej.

§. 102.

Polityczna władza powiatowa ma także, o ile nie chodzi o takie uchwały wydziału gminnego, przeciw którym odwołanie się w myśl §. 81. do reprezentacji powiatowej lub w myśl §. 97. do wydziału powiatowego wystosowaném być ma, rozstrzegać zażalenia przeciw rozporządzeniom zwierzchności gminnej, któremi istniejące ustawy naruszone, lub w których takowe mylnie zastosowane zostały (Art. XVI. ustawy z dnia 5. Marca 1862.).

W sprawach gminie od Rządu przekazanych następuje odwołanie się w każdym razie do politycznej władzy powiatowej (Art. XVIII. ustawy z dnia 5. Marca 1862.).

§. 103.

Srodki zaradcze na koszt gminy.

Jeżeli wydział gminny zaniedbuje lub wzbrania się dopełnić powinności i zobowiązań na gminę mocą ustawy nałożonych, ma polityczna władza powiatowa zarządzić potrzebne środki zaradcze na koszt i niebezpieczeństwo gminy.

§. 104.

W przekazanym zakresie działania.

Polityczna władza powiatowa ma prawo, na przełożonych gminy naruszających swe obowiązki w sprawach przekazanego zakresu działania, nakładać porządkowe kary aż do 20 zhr., wpływające do funduszu ubogich.

Gdyby te naruszenia obowiązków były tego rodzaju, iżby przełożonemu gminy sprawowanie czynności przekazanego zakresu działania bez narażenia publicznego dobra nadal pozostawioném być nie mogło i musiałyoby z tego powodu nastąpić wyznaczenie innego organu do sprawowania tych czynności, natędy ma gmina ponosić koszta połączone z ustanowieniem tego organu.

§. 105.

Rozwiązanie reprezentacyi gminnej.

Polityczna władza krajowa może reprezentacyę gminną rozwiązać.

Gminie zastrzeżonym jest rekurs do Ministerjum Stanu, który jednak nie wstrzymuje wykonania dotyczącego rozporządzenia.

Najdalej w sześć tygodni po rozwiązaniu musi być nowy wybór rozpisany (Art. XVI. ustawy z dnia 5. Marca 1862.).

Aż do wprowadzenia nowej reprezentacyi gminnej, ma polityczna władza krajowa w porozumieniu z wydziałem powiatowym zarządzić potrzebne kroki do tymczasowego załatwienia spraw.

II.

Ordynacya wyborcza dla gmin

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Rozdział I.

O wyborze wydziału gminnego.

Oddział I.

O prawie wybierania i o obieralności.

§. 1.

Prawo wybierania.

Prawo wybierania mają, to jest, wyborcami są:

1. członkowie gminy, będący obywatelami Państwa Austriackiego, i którzy przynajmniej od roku opłacają w gminie podatek stały ze swęj realności, z przemysłu lub dochodu;

2. z pomiędzy przynależnych do gminy bez względu na opłatę podatku :

- a) duchowui wyznań chrześcijańskich w starownictwie dusz stale użyci, tudzież kaznodzieje (rabinowie) starozakonnych ;
- b) urzędnicy Dworu, Państwa i kraju, tudzież przy funduszach publicznych ustanowieni ;
- c) oficerowie i do wojskowości należące osoby z tytułem oficerskim, jeżeli się znajdują w stanie stałego spoczynku, lub jeżeli z zastrzeżeniem charakteru wojskowego dymisyę wzięli ;
- d) osoby wojskowe bez tytułu oficerskiego, czy to w służbie zostające, czy pensyonowane, tudzież urzędnicy wojskowi, czy to w służbie będący, czy pensyonowani, o ile osoby te nie należą do pewnego oddziału wojska ;
- e) doktorowie, którzy otrzymali stopień akademicki u jednym z uniwersytetów austriackich ;

f) przełożeni i wyżsi nauczyciele szkół ludowych w gminie istniejących, tudzież dyrektorowie, profesorowie i nauczyciele przy wyższych zakładach naukowych w gminie ustanowieni;

3. honorowi obywatele miejscy.

Do pojedynczych członków gminy do wyboru uprawnionych doliczyć się mają także krajowe korporacje, fundacje, stowarzyszenia i zakłady, jeżeli co do nich zachodzi warunek pod 1. wymieniony.

§. 2.

Wyjatek co do osób wojskowych.

Oficerowie w służbie będący, równie jak osoby wojskowe z tytułem oficerskim w służbie zostające, jeżeli nie należą do członków gminy w §. 16. ordynacji gminnej wspomnianych; tudzież osoby wojskowe, należące do szeregowców, lub do niższych stopni, z wyłączeniem rezerwistów nie powołanych, wykluczeni są od prawa wybierania.

§. 3.

Wykluczenie w skutek czynów kary godnych.

Ustawa karna zawierać będzie postanowienia, czyli i na jak długo wyrokiem karnym orzeczoną być ma także utrata prawa wyborczego, czynnego i biernego.

Póki to nie nastąpi, wykluczone zostają od prawa wybierania:

- a) osoby uznane winnymi zbrodni;
- b) osoby o zbrodnią pod śledztwem zostające, jak długo takowe trwa;
- c) osoby uznane winnymi przekroczenia kradzieży, oszustwa, przemieszczenia lub udziału w jednym z tych przestępstw (§§. 460, 461, 464. ustawy karniej) (Art. IX. ustawy z dnia 5. Marca 1862.).

§. 4.

Wykonanie prawa wyborczego; osobiście, przez pełnomocników.

Prawo wybierania ma się zazwyczaj wykonywać osobiście.

Wyjątki od tego pravidła są następujące:

1. Osoby niebędące w zupełnym używaniu praw cywilnych, wykonują prawo wyboru przez osoby je zastępujące; żona żyjąca z mężem, przez męża, inne niewiasty, w zupełnym używaniu praw cywilnych będące, przez pełnomocnika.

2. Oficerowie w służbie będący, tudzież w służbie zostające osoby wojskowe z tytułem oficerskim, jeżeli należą do członków gminy w §. 16. ustawy gminnej wspomnianych, mogą swe prawo wyboru wykonywać tylko przez pełnomocników.

3. Osoby, które dla załatwienia gminnych lub innych publicznych spraw nie są w gminie obecnymi, mogą do wykonywania prawa wyboru ustanowić pełnomocnika.

4. Równie téż mogą posiadacze realności w gminie położonej, lub posiadacze przedsiębiorstwa przemysłowego w gminie wykonywanego, jeżeli w innej gminie są osiedli, upoważnić swego ustanowionego rządcę lub zawiadowcę do wykonywania prawa wyboru w ich imieniu.

§. 5.

Ze strony Państwa, funduszków krajowych lub publicznych.

Państwo, kraj i fundusze publiczne, jako posiadacze gruntu, domu albo przedsiębiorstwa przemysłowego, zastąpione będą przy wykonywaniu prawa wyboru przez osobę wyznaczoną w tym celu przez dotyczącą władzę administracyjną.

§. 6.

Osoby moralne.

Korporacje, stowarzyszenia i spółki wykonują swe prawo wyboru albo przez osoby, które według istniejących postanowień prawnych lub przez spółkę ułożonych powołane są do ich zastępowania na zewnątrz, albo téż przez pełnomocnika.

§. 7.

Wspólni posiadacze.

Współposiadacze realności opodatkowanej mają tylko jeden głos.

Jeżeli są małżonkami, z sobą żyjącymi, natędy wykonuje mąż prawo wyboru.

W każdym innym razie mają współposiadacze do wykonywania prawa wyboru jednego z pośród siebie lub trzecią osobę umocować.

§. 8.

Warunki pełnomocnictwa.

Tylko w zupełnym używaniu praw cywilnych będący obywatele Państwa Austriackiego, przeciw którym nie zachodzi żaden z powodów wykluczających, w §. 3. pod a), b) i c) wymienionych, mogą jako pełnomocnicy lub zastępcy wykonywać prawo wyboru imieniem drugiego.

Pełnomocnik zastępować może tylko jednego wyborcę i musi wykazać się pełnomocnictwem po formie prawnie wystawionem.

§. 9.

Obieralność.

Obieralnymi na członków wydziału lub zastępców są tylko członkowie gminy płci męskiej, prawo wybierania mający, którzy 24. rok życia skończyli i znajdują się w zupełnym używaniu praw cywilnych (Art. X. ustawy z d. 5. Marca 1862.).

§. 10.

Wyjątki w tym względzie.

Wyjętymi od obieralności są:

1. urzędnicy i słudzy gminy, jak długo sę w rzeczywistej służbie gminy;
2. osoby pobierające wsparcie jako ubodzy, zostające w stosunku służbowym, lub téż niemające samoistnego zarobku, jak wyrobownicy lub pomocnicy przy rzemiosłach.

§. 11.

Wykluczenie od obieralności.

Oprócz wymienionych w §. 3. pod a), b) i c) są od obieralności wykluczeni:

- a) osoby, które uznano winnymi przestępstwa z chęci zysku, lub przeciw obyczajności publicznej popełnionego;
- b) osoby, które uznano winnymi przekroczenia z chęci zysku popełnionego, lub którego z przekroczeń przeciw obyczajności publicznej w §§. 501., 504., 511., 512., 515. i 516. ust. kar. wspomnianych;
- c) osoby, do których majątku konkurs ogłoszono, lub postępowanie ugodne zarządzono, jak długo trwa postępowanie krédalne lub ugodne, a po tegoż ukończeniu, jeżeli dłużnik uznany został winnym przestępstwa w §. 486. ust. karn. oznaczonego;
- d) osoby złożone z urzędu lub służby publicznej za wykroczenie dyscyplinarne z chęci zysku popełnione (Art. X. ustawy z dnia 5. Marca 1862.).

Oddział II.**0 przygotowaniu do wyborów.**

§. 12.

Spis uprawnionych do wybierania.

Celem wyboru wydziału gminnego, winien przełożony gminy dokładny spis wszystkich członków gminy, prawo wybierania mających w ten sposób zestawić, aby w nim umieszczeni byli najsamprzód honorowi obywatele miejscy, potem przynależni gminy w §. 1. pod 2. wymienieni, z wyrażeniem przy każdym rocznej kwoty podatku stałego, w gminie temuż przypisanego, w końcu reszta członków gminy do wyboru uprawnionych, według wysokości rocznej kwoty podatku stałego w gminie na każdego przypisanego, a to w porządku począwszy od najwyższej opodatkowanego, z wykazaniem obok nazwisk dotyczących kwot podatkowych.

Jeżeli dwóch lub więcej wyborców równą kwotą podatkową opłaca, wówczas umieszczonym być ma starszy w latach przed młodszym. W końcu spisu wyrażoną być ma summa wszystkich rocznych powiuności w podatkach.

§. 13.

Tworzenie ciał wyborczych i przynależność do nich.

Na podstawie tego spisu przystąpić należy do utworzenia ciał wyborczych. Zazwyczaj mają być utworzone trzy ciała wyborcze; tylko wyjątkowo, jeżeli liczba uprawnionych do wyboru jest małą, i różnica między pojedynczymi kwotami podatkowymi jest nieznaczna, mogą być utworzone dwa ciała wyborcze.

Rozstrzygnięcie w tym względzie przysłuza politycznej władzy powiatowej.

Celem utworzenia ciał wyborczych podzieloną być ma wykazana w powyższym spisie ogólna summa podatków na trzy, względnie na dwie równe części.

Wyborcy, którzy według porządkowych liczb rzeczzonego spisu pierwszą trzecią część ogólnej summy podatkowej opłacają, należą do pierwszego ciała wyborczego, ci, którzy drugą trzecią część tej summy opłacają, do drugiego, wszyscy inni do wyboru nprawnieni zaś do trzeciego ciała wyborczego.

Jeżeli tylko dwa ciała wyborcze utworzone będą, wtedy należą uprawnieni do wyboru, którzy według porządkowych liczb rzeczzonego spisu połowę ogólnej summy podatków opłacają, do pierwszego ciała wyborczego, wszyscy inni zaś do drugiego.

Jeżeli przy utworzeniu ciał wyborczych ogólna summa podatków nie dała się podzielić stosownie do potrzeby, bez rozdzielenia należności podatkowej jednego wyborcy, wtedy ma tenże być policzony do tego ciała wyborczego, do którego większa część jego należności podatkowej wciągnięta być musiała.

§. 14.

Honorowi obywatele miejscy, tndzież przynależni gminy według §. 1. pod 2. do wyboru uprawnieni, należą do pierwszego ciała wyborczego.

§. 15.

Uzupełnienie ciał wyborczych.

Jeżeli pierwsze ciało wyborcze nie składa się przynajmniej z dwa razy tyle wyborców, ile z tegoż członków wydziału i zastępców ma być wybranych, wtedy to ciało wyborcze ma być uzupełnione aż do tej liczby z pomiędzy opodatkowanych w spisie (§. 12.) następnie wymienionych.

Kwotę podatkową wszystkich opodatkowanych po tém uzupełnieniu pierwsze ciało wyborcze tworzących, należy odciągnąć od ogólnej summy podatkowej, a pozostałą kwotę na dwie równe części podzielić.

Wyborcy, którzy pierwszą połowę tej pozostałej kwoty opłacają, tworzą drugie, reszta wyborców zaś trzecie ciało wyborcze.

Postanowienia ostatniego następu §. 13. znajdują także i tu zastosowanie.

Jeżeli tylko dwa ciała wyborcze utworzone będą, wtedy należą do drugiego ciała wyborczego wszyscy do wyboru nprawnieni, pozostali po uzupełnieniu pierwszego ciała wyborczego.

§. 16.

Rozdzielenie członków wydziału i zastępców.

Liczba członków wydziału i zastępców, przypadająca według §. 13. ordynacyi gminnej, ma być rozłożona w równych częściach na pojedyncze ciała wyborcze.

§. 17.

Ułożenie list wyborców.

Przełożony gminy ułożyć ma dla każdego ciała wyborczego osobne listy wyborców.

Te listy wyborców mają najmniej cztery tygodnie przed wyborami być złożone w gminie do wolnego przejrzania dla każdego, co też ogłoszone być ma plakatem w gminie, z oznaczeniem terminu nieodwołalnego dni 8, do zaniesienia reklamacji.

Komisya składająca się z przełożonego gminy jako przewodniczącego i z czterech przez wydział wybranych członków reprezentacji gminnej, rozstrzyga o reklamacjach w przepisany czasie wniesionych, najdalej w ciągu dni trzech, i przedsięwzięrze natychmiast poprawki, które za stosowne uzna.

W gminach wiejskich i miasteczkach składać się ma ta komisya przy pierwszym wyborze reprezentacji gminnej z przełożonego gminy, jako przewodniczącego, i z czterech przez tegoż z pośród wybieralnych członków gminy powołanych mężów zaufania.

W razie odmówienia żadanego sprostowania przysłuza odwołanie się do politycznej władzy powiatowej.

Odwołanie musi być wniesione najdalej w ciągu dni trzech po zawiadomieniu o odmownej uchwale do komisji i przez takową bezzwłocznie być przedłożone politycznej władzy powiatowej.

Dla odbywających się właśnie wyborów jest orzeczenie politycznej władzy powiatowej stanowcze.

Ośm dni przed wyborami nie może już nastąpić żadna zmiana w listach wyborczych.

§. 18.

Ogłoszenie wyboru odbyć się mającego.

Odbycie wyborów ma przełożony gminy najmniej ośm dni przed rozpoczęciem ogłosić plakatem z oznaczeniem miejsc, dni i godzin, w których się pojedyncze ciała wyborcze zebrać, i liczby członków reprezentacji gminnej, których wybrać mają.

Równocześnie ma być o tém zawiadomiona polityczna władza powiatowa.

§. 19.

Wczesne ukończenie przygotowań do wyboru.

Polityczna władza powiatowa ma czuwać nad tém, ażeby wszelkie przygotowania do wyborów poczynione były w czas tak, aby z upływem peryodu wyborczego, nowa reprezentacja gminna działalność swą rozpocząć mogła.

Oddział III.**0 przedsiębiorstwu wyborów.**

§. 20.

Komisya wyborcza.

Aktem wyboru kieruje komisya wyborcza.

Ta składa się z przełożonego gminy lub jednego z człon-

ków temuż przydanych, jako przewodniczącego, i z czterech obieralnych członków gminy, których przełożony gminy jako mężów zaufania powoła.

Polityczna władza powiatowa może do aktu wyboru wysłać delegowanego z przeznaczeniem czuwania nad zachowaniem ustaw i utrzymaniem pokoju i porządku.

§. 21.

Kolej ciał wyborczych.

Każde ciało wyborcze zgromadza się osobno.

Najprzód wybiera trzecie ciało wyborcze, potem drugie, nakoniec pierwsze.

Każdy wyborca wybierać może ze wszystkich obieralnych członków gminy bez różnicy do którego ciała wyborczego należą.

§. 22.

Jawność aktu wyborczego. Przypomnienie do wyborców.

Akt wyboru odbywa się publicznie.

Przed rozpoczęciem głosowania ma przewodniczący w komisji wyborczej przytoczyć zgromadzonym wyborcom osnowę §§. 9. — 11. regulaminu o własnościach do wybieralności wymaganych, objaśnić im postępowanie zachować się mające przy głosowaniu i liczeniu głosów, i zawezwać ich do oddawania swych głosów według własnego przekonania bez względów ubocznych, jak to według najlepszej swój wiedzy i sumienia dla dobra gminy za najkorzystniejsze uważają.

§. 23.

Akt głosowania.

Głosowanie rozpoczyna się w każdym ciele wyborczém, iz członkowie komisji wyborczej w dotyczącém ciele wyborczém do wyboru uprawnieni, głosy swe oddają, potem powołuje jeden z członków komisji wyborczej wyborców do oddania głosów w porządku, w jakim ich nazwiska na liście wyborczej są zapisane.

Wyborcy przybyli na zgromadzenie wyborcze po wywołaniu swoich nazwisk, mają oddać swe głosy dopiero wtedy, gdy cała lista wyborcza odczytana została, i mają się w tym celu zgłosić do komisji wyborczej.

§. 24.

Liczba osób oznaczyć się mających.

Każdy wyborca powołany do oddania głosu ma wymienić osoby, które według jego życzenia mają zostać członkami wydziału, równie jak te, które mają zostać zastępcami, w liczbie jednak nie przenoszącej liczbę członków wydziału i zastępców z ciała wyborczego, do którego należy, wybrać się mających.

§. 25.

Oddanie głosu przez trzecią osobę.

Trzecia osoba może tylko w przypadku §§. 4. — 7. określonych być przypuszczoną do głosowania w imieniu wy-

borcy i tylko pod tym warunkiem, jeżeli się należą wykaże, iż ma do tego prawo.

§. 26.

Wpisanie do listy głosów i do listy odpowiedniej.

Każdy oddany głos ma być zaraz w przytomności wyborcy wpisanym do przygotowanej na to rubryki listy głosujących, obok nazwiska wyborcy.

Równocześnie zapisują się wymienione nazwiska do drugiej listy w ten sposób, że przy pierwszym głosie, który ktoś na członka wydziału lub zastępcę otrzyma, nazwisko jego wpisaniem zostanie w odpowiednią rubrykę, a w rubrykę obok stojącą dopisze się liczbę 1, przy drugim głosie, który nań padnie, liczbę 2 i t. d.

§. 27.

Zanknięcie głosowania, obliczenie głosów.

Gdy wszyscy obecni wyborcy pewnego ciała wyborczego głosy swe oddadzą, ma przewodniczący w komisji wyborczej ogłosić głosowanie za ukończone.

Komisya wyborcza ma następnie porównać rezultat przedstawiający się według obydwóch list głosujących, sprostować pomyłki jakieby zaszły, potem podpisać listy głosujących i przedsięwziąć obliczenie głosów.

§. 28.

Wydobycie rezultatu.

W każdym ciele wyborczém mają ci, którzy między wymienionymi na członków wydziału najwięcej głosów mieli, uważani być jako wybrani członkami wydziału, zaś ci, którzy między podanemi na zastępców najwięcej głosów mieli, uważani być jako wybrani zastępcami.

Gdyby więcej osób aniżeli potrzeba do zupełności członków wydziału lub zastępców przypadających na ciało wyborcze, równą ilość głosów otrzymało, natenczas rozstrzyga los, która z nich ma zostać członkiem wydziału lub zastępcą.

§. 29.

Wstąpienie przy wyborach nieważnych.

Jeżeliby wybór padł na osobę, która nie jest obieralną, lub na taką, która powołuje się na jeden z powodów prawnie ją uwalniających, natenczas wstępuje ten jako członek wydziału lub zastępcą, który w dotyczącém ciele wyborczém po członkach wydziału lub względnie po zastępcach najwięcej głosów otrzymał.

Toż samo ma nastąpić, nieprzesądając karze pieniężnej według przepisu §. 19. ordynacyi gminnej nałożyć się mającej, jeżeli wybrany bez wszelkiego prawnie uwalniającego powodu wzbrania się przyjąć wyboru.

§. 30.

Wstąpienie przy wyborze zastępcy do wydziału.

Jeżeli ktoś już został wybranym na członka wydziału w jedném ciele wyborczém, wtedy nie powinny na tego być oddawane dalsze głosy w ciele wyborczém później głosującym.

Gdyby mimo tego to nastąpiło, należy głosującego uczynić ważnym, że podobny głos nie będzie liczonym.

Jeżeliby zaś już wybrany na zastępcę przez później wybierające ciało wyborcze wybranym został członkiem wydziału, natenczas wstępuje na jego miejsce jako zastępca ten, który po nim w dotyczącym ciele wyborczym najwięcej głosów otrzymał.

§. 31.

Zamknięcie aktu wyborczego. Ogłoszenie rezultatu.

Unieważnienie nieprawnych wyborów.

Po ukończeniu wyborów we wszystkich ciałach wyborczych, protokół spisany o akcie wyboru ma być zamkniętym i przez członków komisji wyborczej podpisany.

Protokół ten wraz z wszystkimi aktami wyborczymi ma przełożony gminy wziąć do przechowania.

Tenże ogłasza ogólny wypadek wyborów nieskutecznych we wszystkich ciałach wyborczych, i donosi o nim politycznej władzy powiatowej.

Ta ostatnia ma wybory padłe na osoby od obieralności wyjęte lub wykluczone unieważnić jako nieprawne, zostawiając wolność rekursu do Namiestnictwa.

§. 32.

Zarzuty przeciw postępowaniu przy wyborach.

Zarzuty przeciw postępowaniu przy wyborach mają być wniesione w terminie prekluzyjnym dni ośmiu po ukończeniu aktu wyborczego, do przełożonego gminy, który je ma przedłożyć politycznej Władzy krajowej do rozstrzygnięcia.

Jeżeli w ciągu powyższego terminu nie wniesiono żadnych zarzutów, lub jeżeli wniesione jako bezzasadne odrzucone zostały, wtedy należy przystąpić do wyboru zwierzchności gminnej.

Rozdział II.

O wyborze zwierzchności gminnej.

§. 33.

Powołanie do wyboru.

Na wezwanie najstarszego wiekiem członka nowo złożonego wydziału, mają się wszyscy członkowie tegoż zebrać w oznaczonym dniu i godzinie do wyboru zwierzchności gminnej.

Członkowie wydziału, którzy albo wcale się nie stawiają, albo też przed ukończeniem wyboru się oddalają, nie usprawiedliwiwszy dostatecznie nieobecność lub oddalenie się, ulegają karze pieniężnej wpływającej do kasy gminnej, którą wydział aż do 20 złr. wymierzyć może.

§. 34.

Uwiedomienie politycznej władzy powiatowej.

Przełożony politycznej władzy powiatowej ma prawo albo osobiście, albo przez delegowanego być obecnym przy akcie wyboru dla czuwania nad prawnością postępowania.

W tym celu musi być tenże wcześniej zawiadomionym o dniu i godzinie, w których wybór nastąpić ma.

§. 35.

Dyrekcya wyborów.

Wyborem kieruje najstarszy wiekiem członek nowo złożonego wydziału, z przybraniem sobie dwóch przezeń wybranych członków zgromadzenia.

§. 36.

Obieralność i wyjątki w tym względzie.

Obieralnemi na członków zwierzchności gminy są tylko członkowie wydziału.

Wyjęci od obieralności są:

1. osoby nie mające stałego zamieszkania w gminie;
2. urzędnicy i słudzy Dworu, Państwa i kraju, tudzież przy funduszach publicznych ustanowieni, którzy w czynnej służbie zostają;
3. duchowni wszelkich wyznań.

Nie mogą też jednocześnie być członkami zwierzchności gminnej w pierwszym lub drugim stopniu z sobą zpokrewnieni lub powinowaceni.

§. 37.

Warunki ważności wyboru, wybór ustny lub kartkami.

Do ważności wyboru potrzeba obecności najmniej trzech czwartych części wszystkich członków wydziału i bezwzględnej większości głosów obecnych.

Wybór może się odbyć stosownie do uchwały wydziału ustnie lub zapomocą kartek głosowania.

W pierwszym wypadku mają być zastosowane przepisy §. 26., w drugim zaś należy z zebranych kartek głosowania odczytać spisane na nich nazwiska i zaciągnąć takowe do spisu przy głosowaniu prowadzić się mającego.

§. 38.

Wybór przelożonego gminy, wybór ściślejszy, decyzya przez los.

Najprzód ma się odbyć wybór przelożonego gminy.

Jeżeli przy głosowaniu na ten wybór nieosiągnięto bezwzględnej większości głosów, wtedy należy przedsięwziąć powtórne głosowanie, a jeżeli i przy tym nieokazała się potrzebna większość głosów, wtedy należy przystąpić do ściślejszego wyboru.

Przy ściślejszym wyborze mają wyborcy ograniczyć się do tych dwóch osób, które przy powtórnym głosowaniu względnie największą ilość głosów otrzymały.

W razie równości głosów rozstrzyga los, kto ma być podciągniętym pod ściślejszy wybór.

Każdy głos dany przy trzecim głosowaniu osobie, nie podciągniętej pod ściślejszy wybór, uważanym być ma za nieważny.

Jeżeli przy ściślejszym wyborze okazałaby się równość głosów, wtedy rozstrzyga los.

§. 39.

Wybór członków przełożonemu przydanych.

Po ukończeniu wyboru przełożonego gminy ma się przystąpić do wyboru członków przełożonemu przydanych.

Każdy wyborca wymienia tyle nazwisk, ile ma być wybranych członków przełożonemu przydanych.

Nazwiska nad tę liczbę wymienione nie będą uwzględnione.

Także i przy tym wyborze obowiązują przepisy §. 38., jeżeli jeden lub drugi nie otrzyma bezwzględnej większości głosów.

Przytém ma ściślejszy wybór ograniczyć się do tych osób, które przy drugiem głosowaniu po tych, którzy bezwzględną większość uzyskali, względnie najwięcej głosów otrzymały.

Liczba osób do ściślejszego wyboru wprowadzić się mających ma być dwa razy większą od liczby wybrać się jeszcze mających członków przełożonemu przydanych.

§. 40.

Nowy wybór członków przełożonemu przydanych z powodu pokrewieństwa lub powinowactwa.

Jeżeliby wybrany na członka przełożonemu przydanego zostawał w pierwszym lub drugim stopniu pokrewieństwa lub powinowactwa z wybranym przełożonym gminy, natędy musi na opróżnione z tego powodu miejsce przełożonemu przydanego być przedsięwzięty nowy wybór.

Jeżeliby na członków przełożonemu przydanych dwie lub więcej osób wybranemi zostały, któreby w wyz wspomnianym stopniu między sobą spokrewnione lub powinowaczone były, wtedy ma być utrzymanym wybór tego, za którym się większa ilość głosów oświadczyła, zaś w razie równości głosów, wybór tego, na którego los padnie.

Na resztę miejsc ma nastąpić nowy wybór.

§. 41.

Protokół wyborczy.

O przeprowadzeniu wyborów zwierzchności gminnej ma być spisany protokół, który przez kierującego wyborami, tudzież przez wszystkich członków wydziału podpisanym i z wszystkimi aktami wyborczymi w gminie przechowanym być winien.

§. 42.

Wybory uzupełniające.

Przepisy §§. 33.—41. znajdują także wtenczas zastosowanie, gdy w ciągu peryodu wyborczego ma nastąpić obsadzenie miejsca przełożonego lub członka temuż przydanego.

W ostatnim wypadku ma przełożony gminy, w pierwszym zaś zastępca przełożonego gminy, zwołać zgromadzenie do wyboru i kierować aktem wyborczym.

Powód wykluczający ze względów pokrewieństwa lub powinowactwa nie odnosi się zresztą do osób w urzędzie już będących, lecz tylko do nowo wybranych.

